

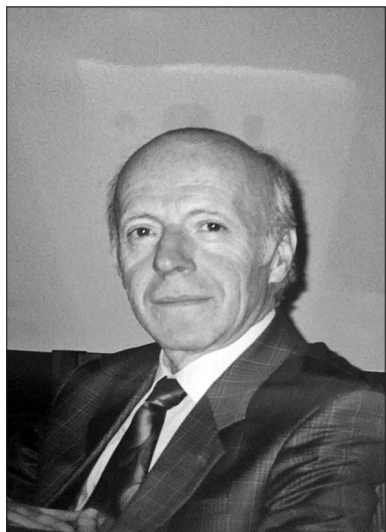
vsakoletno brošuro, ki jo društvo izdaja ob srečanjih pri Ruski kapelici pod Vrščicem. Še kot direktorica Inštituta je svoje delovanje v Društvu Slovenija – Rusija uspešno združila, ko je dala pobudo za pripravo in izdajo knjige o osamosvojitvi Slovenije v ruskem jeziku (*Slovenija : put' k samostojatel'nosti: dokumenty*). Poleg uvodnih študij zgodovinarjev o slovenski zgodovini od sredine 19. stoletja dalje so v knjigi predvsem dokumenti iz slovenske osamosvojitve, od bistvenih členov ustave Republike Slovenije pa do dokumentov o njeni zunanji politiki v zvezi z diplomatskimi stiki z Rusko federacijo; dokumente sta zbrala A. Gabrič in Z. Čepič. Na ta način je na Jasnino pobudo in tudi z njenim organizacijskim delom nastala knjiga, ki predstavlja Rusom vse bistveno glede slovenske osamosvojitve in procesa, ki ga imenujemo tranzicija.

Naj končam z nekoliko osebnim pogledom na Jasno in njeno pojmovanje levjega značaja. Mnogokrat, ko nisva delila istega mnenja, mi je, tudi levu, sicer prijazno, vendar odločno rekla: »Skrij kremplje!«

Dr. Jasni Fischer skupaj s svojimi kolegi z Inštituta, in verjamem, da tudi z vsemi, ki so ji blizu in so z njo delili vse lepo in tudi nelepo v zgodovinopisju in raziskovalnem svetu, v katerem je kljub stalnim težavam, zlasti finančnim, uživala, čestitam ob življenjskem jubileju z željo, da bi bila predvsem zdrava.

Zdenko Čepič

France Kresal – osemdesetletnik

V letošnjem poletju je naš kolega in prijatelj dr. France Kresal dopolnil osemdeset let. Leta so častitljiva, prav tako tudi osebnost Franceta Kresala. Kot pisec sem seveda v dilemi, katero od njegovih lastnosti postaviti v ospredje. Tako strokovna kot osebnostna plat sta pri njem enako pomembni, pravzaprav se dopolnjujeta. V času najinih skupnih let na Inštitutu za novejšo zgodovino in tudi zaradi tesnega sodelovanja sem imel priložnost spoznati obe omenjeni plati. Vsaka je imela svoj čas in svoj značaj. Na začetku sva bila v razmerju mentorja in mladega raziskovalca, kasneje sva postala sodelavca in prijatelja. France Kresal je s toplino svoje osebnosti znal ustvariti prijetno vzdušje, zato sem bil redni gost v njegovi pisarni. Če sem potreboval

nasvet ali samo vsakodnevni pogovor, mi je bil vedno pripravljen prisluhniti. Pa ne samo to, takoj je ponudil kavo in cigareto, da je pogovor laže stekel. France Kresal je

za svoje sogovornike vedno našel čas in dobro besedo. Znal je poslušati z razumevanjem, toda znal je tudi stvarno presojati sogovornikova stališča in ta tudi nedvoumno izraziti. V spominu mi tako ostajajo pogosti in dolgi pogovori o gospodarski zgodovini, metodoloških vprašanjih, o načinih izogibanja prehitrih in všečnih sklepov, ter na nujnost potrpežljivega, dolgoročnega in vztrajnega raziskovalnega dela. V časih, ko smo vsi vpeti v take ali drugačne sciento/bibliometrične metodologije vrednotenja našega dela in se čas vrti bistveno hitreje, si je vse to težko predstavljati. V najinih pogovorih niso izostala niti vsakodnevna življenjska vprašanja, zadrege, izkušnje in preizkušnje v preteklosti in sedanjosti, ki prispevajo k zorenju zgodovinarja. Vedno znova me je presenečal njegov občutek za tegobe »malega človeka«, za kmeta ali delavca, kar vse je prisotno tudi v njegovem raziskovalnem opusu. Tako razumevanje tudi pojasnjuje, zakaj se je usmeril v preučevanje socialne politike.

France Kresal je po osnovni šoli v rodnem Grmu pri Trebnjem krenil na bližnjo novomeško gimnazijo, kjer je leta 1956 maturiral. Nato se je vpisal na študij zgodovine in ga je zaključil leta 1963. Diplomsko nalogo je napisal nadpovprečno dobro in bil zato tudi nagrajen s študentsko Prešernovo nagrado. Vse to so bila primerna priporočila, da so se mu odprla vrata Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, kjer se je zaposlil takoj po diplomi. Na Inštitutu je ostal vse do upokojitve. V dolgih letih je prevzel marsikatero dolžnost, npr. mesto direktorja v letih 1975–1979. Bil je tudi predsednik Sveta Inštituta in celo desetletje tudi vodja raziskovalnega oddelka. Soustvarjal je tudi inštitutsko revijo *Prispevki* kot član uredništva ali kot njen večletni urednik, da ne omenjamo njegovega avtorskega sodelovanja. Aktiven je bil tudi izven Inštituta. Tako je bil na začetku osemdesetih let en mandat predsednik Zveze zgodovinskih društev Slovenije, nato pa tudi njen podpredsednik. V tem obdobju je ZZDS zastopal tudi v Beogradu pri jugoslovanskem zgodovinarskem združenju. Dejavno, kot predsednik, je sodeloval v češko-jugoslovanski zgodovinski komisiji. V novih razmerah pa je v letu 1994 spodbudil tudi nastanek slovensko-češke zgodovinske komisije. Hkrati je bil tudi član Nacionalnega komiteja za zgodovinske vede.

V okviru njegove strokovne dejavnosti velja prav gotovo izpostaviti, da je bil med začetniki gospodarske zgodovine. Sodeloval je v opredelitvi in emancipaciji gospodarske zgodovine od začetka šestdesetih let 20. stoletja dalje, raziskovalno predvsem na področju časa med obema vojnama. Raziskovanje tega obdobja je bilo prevladujoče in prepoznavno vezano na dve imeni, in sicer na Jožeta Šorna in Franceta Kresala. France Kresal se je usmeril v preučevanje dinamike industrializacije slovenskega prostora. Študij razvoja tekstilne industrije, ki je bila v obdobju med vojnama najbolj ekspanzivna gospodarska panoga, je Kresalu na široko odprl vrata v gospodarsko problematiko časa pred drugo svetovno vojno. Rezultat je bila obsežna monografija s skromnim naslovom *Tekstilna industrija v Sloveniji* (1976). Naslov knjige je le napol zajemal vsebino knjige. V njej je mogoče brati še o marsičem drugem in ne zgolj o tekstilni industriji, kakor nas prepričuje izbrani naslov. Zakrit je ostal drugi del knjige o socialni politiki in materialnem položaju delavstva, ki je bil enakovreden niansam razvoja tekstilne industrije v kontekstu industrializacije. V tem delu je Kresal natančno analiziral socialnoarstveni sistem in materialni položaj delavstva. Tudi te teme se

je lotil z vso problemsko širino in sledile so obravnave delavsko-zaščitne zakonodaje, materialnega položaja delavstva skozi čas, mezdnih in stavekovnih gibanj ter drugih oblik delavskega sindikalnega boja.

V nadaljnjih letih je France Kresal svoje raziskave v zastavljenem problemskem okviru še poglobljal. Podrobno poznavanje slovenskega gospodarskega in socialnega razvoja v prvi jugoslovanski državi mu je omogočilo tudi pisanje sintetičnih razprav o poteku industrializacije, o položaju in dosežkih Slovencev pred drugo svetovno vojno na gospodarskem področju. Enako ugotovitev velja zapisati tudi za drugo področje Kresalovega raziskovalnega udejstvovanja, to je področje zgodovine socialne politike in delovno-pravnih odnosov. Sloves temeljitega poznavalca te tematike se izraža tudi v dejstvu, da je bil redni gost tistih znanstvenih simpozijev in posvetov, ki so se kakorkoli dotikali gospodarsko-socialnega razvoja Slovenije.

V strokovni periodiki so se kot plod vztrajnega dela iz leta v leto vrstile številne izvirne in temeljne razprave iz gospodarske in socialne zgodovine, ki v jubilentovi bibliografiji predstavljajo polovico njegovega dela. Ob tem so seveda zelo zgovorni tudi številni citati in sklicevanje na njegove dosežke v literaturi, in to ne samo v tisti s področja zgodovine. Velike izkušnje, razgledanost po virih in pridobljeno znanje so skozi leta Francetu Kresalu omogočili, da je interpretativno vrednotil tudi celostni gospodarski položaj Slovenije v času med obema vojnama. Pri tem je šel čez meje industrializacije, skušal je podati celovit pregled gospodarskega stanja v Sloveniji pred drugo svetovno vojno po vstopu v jugoslovansko državo. Kresal je v izčrpnih razpravah registriral raziskovalne probleme gospodarske zgodovine, tako transformacijo iz agrarne proti industrijski družbi in s tem povezan problem socialnih strukturnih sprememb iz časa med obema vojnama, in jih povezal v enovit in vzročno-posledični proces. Njegovo strokovno in raziskovalno delo ima veljavo še v današnjih dneh. Izdatna empirična utemeljenost in dokumentiranost Kresalovih razprav podaljšuje in ohranja relevantnost njegovega raziskovalnega dela izven obdobja, ko je pisal svoje knjige in članke.

V zadnjih letih pred upokojitvijo je v njem počasi zorela želja, da bi vendarle zaokrožil svoja več kot tridesetletna spoznanja. Ob majhni spodbudi se je z veliko zagnanostjo lotil dela. Nastala je *Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji do druge svetovne vojne* (1998). Gre za obsežno delo, ki je posrečena kombinacija že objavljenih in na novo napisanih razprav. V knjigi je celovito predstavljen razvoj socialne politike, tesna soodvisnost od gospodarske politike, in to v dolgem obdobju enega stoletja pred drugo svetovno vojno. Knjiga je v letih po izidu postala nepogrešljiv priročnik tako za tiste, ki iščejo samo določeno informacijo, kot tudi za one, ki se želijo seznaniti z razvojnimi tendencami socialno-političnih problemov v slovenskem prostoru pred drugo svetovno vojno. Knjiga nedvomno priča o Kresalovi razgledanosti po slovenski gospodarski in socialni zgodovini. Te razgledanosti niso prezrli tudi izven ozko strokovnih krogov. Franceta Kresala so redno vabili k sodelovanju kot strokovnega sodelavca in pisca vrste člankov v Enciklopediji Slovenije, pisal pa je tudi za različno dnevno časopisje.